

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Димитър Веселинов,
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

за дисертационен труд на тема „Преводачески трансформации в съвременни преводи на библейски текстове“ с автор Ивана Пешич, докторант в редовна форма обучение, за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ в областта на висшето образование: 2. Хуманитарни науки, професионално направление: 2.1. Филология, научна специалност „Теория и практика на превода“ и с научен ръководител: доц. д-р Светла Томанова

редмет на рецензиране

Със заповед на Ректора на Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема "Преводачески трансформации в съвременни преводи на библейски текстове" за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование: 2. Хуманитарни науки, 2.1. Филология, научна специалност „Теория и практика на превода“. Автор на дисертационния труд е Ивана Пешич.

Представеният от кандидатката комплект материали е във формално съответствие с Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград.

арактеристики на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд на Ивана Пешич е в обем 149 стандартни машинописни страници, като съдържа увод, три глави, заключение и библиография. Посочени са приносите на дисертационното изследване и публикации по темата на дисертацията.

Уводът е в обем от десет стандартни машинописни страници и разглежда историческото развитие на библейските преводи от тяхното възникване до съвременните преводачески тенденции. Очертават се основните периоди на развитие на превода на библейските писания, като се посочват основните им характеристики.

Първа глава е озаглавена „История на библейския превод. Древни преводи и рецензии на Свещеното Писание“ с общ обем от тридесет и седем стандартни машинописни страници. В нея се разглеждат проблеми, свързани с каноничния обем и език на Библията, появата на библейските книги и аспекти от тяхното съдържание, застъпените литературни жанрове в библейските текстове, някои преводи на Библията през древността. Обръща се внимание на гръцкия превод, известен като Септуагинта (превод на седемдесет и двамата мъдреци) както и на някои древни (маюскулни и унциални) гръцки библейски ръкописи. Направен е опит за представяне на няколко „непосредствени“ и „посредствени“ преводи на Библията от „библейски-еврейски и гръцки езици“, на „латински преводи на Библията и Арабски преводи на Библията“.

Втора глава е озаглавена „Български преводи на Библията“ в обем от деветнадесет стандартни машинописни страници. Разделена е на осем части, в които се проследяват въпроси относно старобългарските преводи на Библията; Евтимиевата редакция на старобългарския превод на Библията; новобългарските преводи на Библията; превода на Новия Завет на български език от йеромонах Неофит Рилски като начало към преминаването към превеждане на новобългарски. Обръща се внимание на преводаческите

методи, използвани от Неофит Рилски и се очертават приносните елементи в новобългарския превод на Библията от XIX в. за развитието на българския книжовен език.

Трета глава е озаглавена „Нови данни за изработването на Синодалния новобългарски библейски превод от 1925 г. Принос в проучването на научния архив на протоерей акад. д-р Иван Гошев (1896-1965)“ и обхваща обем от петдесет и две стандартни машинописни страници. Разделена е на осем части, които обаче не са номерирани както в предходните две глави. Засегната в нея проблематика се отнася до преглед на историческите предпоставки за продължаване на традицията в превеждането на библейски текстове, представяне на научния архив на протоерей акад. д-р Иван Гошев (1896–1965) като извор за историята на Синодалния библейски превод от 1925 г. Дават се просопографични бележки за личността на акад. Иван Гошев и се представят данни за работата и изготвянето на Синодалния превод на Библията, съхранени в личния архив на акад. Иван Гошев, като и архивни бележки на Гошев за синодалния печат на Евангелието през 1909 г. Разглежда се дейността на Синодалната комисия на новобългарския библейски превод по време на Балканските войни (според бележки в архива на акад. Иван Гошев и архива на Св. Синод на БПЦ в гр. София); отпечатването на Синодалния превод на Четириевангелието в Лайпциг и се прави опит за формулиране на някои същностни характеристики на Синодалния превод на Библията от 1925 г.

Заключението на дисертационния труд е в обем от две машинописни страници, където авторът в синтезиран вид обобщава основните въпроси, разгледани в дисертационния труд без да се фиксират по категоричен начин приносните моменти според автора в изследването.

Библиографията обхваща широк набор от източници, разделени на следните групи: Първостепенни източници (7 броя); Второстепенни източници (55 броя); Основни пособия (40 броя); Допълнителна литература

(71 броя); Периодика (3 броя); Лексика (6 броя) и Интернет ресурси (2 броя). Общият обем на библиографията е от 184 източника, от които 45 са на български език и 139 източника са на чужд език (руски, немски, италиански, английски и френски език).

абележки

С оглед на актуалността на проблематиката, разглеждана в дисертационния труд, липсата на обзор на предходни публикации по темата на дисертационния труд изглежда необоснована. Терминологичният апарат, използван от докторантката в изследването, се нуждае от допълнително експлициране. Следва да се отбележи, че на места текстът е хаотичен, част от съдържанието му е запълнено с общоизвестни факти, които не винаги са тясно свързани с темата на дисертационния труд.

Всички цитати на научна литература в текста са дадени с бележка под линия. При някои цитати от хартиен източник не се посочва конкретната страница, на която фигурира изказването. Наред с това на места в текста на дисертационния труд позоваването не е представено достатъчно ясно и не винаги се разбира дали става въпрос за точен цитат или за преразказ на становището на посочения автор. От друга страна, преразказът на мнението на цитирания автор не гарантира пълната интерпретация на текста от първоизточника. При онлайн източниците не се посочва датата, на която съответните страници са посетени и разгледани.

Необходимо е да се спазват правилата за правопис и пунктуация, съответстващи на българската книжовна норма, тъй като това пречи на адекватната рецепция на депозирания текст и не кореспондира с нормите за академично изразяване. Не са спазени изцяло общоприетите изискванията за техническо оформление на дисертационния труд, което създава впечатление за недовършеност на разработката и за небрежност в проучванията. Забелязва се липса на графична хомогенност при отделните части в текста (например,

различен шрифт при заглавия на точки, подточки и т.н. Вж. точка I.6; I.7; I.8 от първа глава), грешки при описването на точките в отделните глави (например, пред точка 4.3 на втора глава е изписано римската цифра III, а не II). В началото на отделни абзаци се появяват знаци за падащо меню, което е допустимо за чернова, но не и за белова на дисертационен труд. Наблюдава се липса на логическа и смислова свързаност между отделните части на текста, най-вече при връзката между различните точки в главите. Не са посочени обект, предмет и целите на изследването. Научните приноси на дисертационния труд са отразени единствено в приложена справка към автореферата. Не е направено съдържателно описание по страници на дисертационния труд.

втореферат

Авторефератът е разработен според изискванията и е в обем от 16 стандартни машинописни страници. Дава в синтезиран вид информацията от дисертационния труд. Посочени са приносните моменти на дисертацията и е даден подробен списък с изследваната литература.

убликации по темата на дисертационния труд

По темата на дисертационния труд авторът прилага две самостоятелни публикации от периода 2023–2024 г.

ъпроси към дисертантът

- Каква е връзката между изложените теоретични схващания и постепенната трансформация на библейските текстове?
- Каква е визията Ви за трансформацията на библейските текстове?

- Каква е работната ви дефиниция за „преводческа трансформация“ и как се обособява връзката ѝ със съвременните преводи на библейски текстове?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа филологически приложни резултати, които с известни уговорки могат да се приемат, че отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и на съответния Правилник на Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград.

Дисертационният труд показва, че дисертантът Ивана Пешич е положила усилия за придобиване на теоретични знания и професионални умения по научната специалност „Теория и практика на превода“ и се опитала да ги приложи в разработването на дисертационната проблематика.

Тъй като няма приложен официален документ за проверка за уникалност и плагиатство на дисертационния труд, не мога да се изкажа по въпроса за наличие или липса на некоректно заимствани текстове.

Въпреки изразените по-горе критики предлагам на почитаемото Научно жури в зависимост от конкретното представяне на кандидата по време на публичната защита да присъди научната степен „доктор“ на госпожа Ивана Пешич в област на висше образование: 2. Хуманитарни науки, професионално направление: 2.1. Филология, научна специалност „Теория и практика на превода“.

Дата:
04.09.2024 г.

Рецензент:
проф. дн Димитър Веселинов